

การควบคุมเนื้อหาภาพยนตร์กับสาระที่เปลี่ยนไป

พงศวีร์ สุภานนท์*

บทคัดย่อ

การควบคุมเนื้อหาภาพยนตร์ในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการลอกเลียนแบบและการนำเสนอนโยบายโน้มน้าว ชั่วร้าย ส่งเสริมอาชญากรรม โดยประเด็นเนื้อหาที่เสี่ยงต่อการควบคุมมี 7 ลักษณะ (1) ศาสนา ความเชื่อ (2) เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ (3) กลุ่มชาติพันธุ์ ประเทศเพื่อนบ้าน (4) เพศที่สาม (5) บุคคลวิปริต (6) ชีวิตประวัติ และ (7) การสะท้อนปัญหาสังคมในอดีตซึ่งระบบการควบคุมเนื้อหาเป็นไปตามกลไกการเซ็นเซอร์ของรัฐบาล จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 (ระบบเรตติ้ง) ซึ่งก่อปัญหาในการควบคุมเนื้อหาเพราะเกณฑ์การจัดเรตภาพยนตร์ไทยแตกต่างจากสากลจึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนาให้เท่าเทียมประเทศอื่นๆ

Abstract

The film content control in Thailand is intended to protect copying and displaying content that is persuasion, detracting and encourage crime. The seven content issues that are at risk to control (1) religion / belief (2) history (3) ethnography of neighboring countries (4) third gender (5) abnormal person (6) biography (7) reflecting social problems in the past. The content control system is conforming of government censorship. Until the Film and Video Enactment B.E.2551 (rating system) has been adopted which contributes to the problem in controlling the content because the criteria for the movie ratings in Thailand differ from international. So it is an obstacle to develop a equality with other countries.

หากจะกล่าวถึง “ภาพยนตร์” สำหรับประเทศไทยได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ต่างประเทศที่เข้ามาทำเงินอย่างถล่มทลายหรือจะเป็นภาพยนตร์ไทยแม้จะทำรายได้ไม่เทียบเท่าแต่ก็มีการพัฒนาที่เห็นได้อย่างชัดเจน แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ไทยหรือต่างประเทศก็ตาม มีสิ่งหนึ่งที่ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อกระบวนการผลิตภาพยนตร์ คือ เนื้อหาของภาพยนตร์ ที่จะต้องมีความน่าสนใจและน่าติดตาม ตลอดทั้งเรื่อง

การสร้างสรรคเนื้อหาภาพยนตร์มีหลากหลายแนวทาง เช่น เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมโดยอ้างอิงจากกลุ่มบุคคลหรือสถานที่เกิดเหตุโดยตรง หรืออาจดัดแปลงมาจากประสบการณ์หรือเหตุการณ์จากทีมงานด้วยกันเองแล้วนำมาผสมผสานจากจินตนาการเพื่อให้เรื่องราวมีความบันเทิงสนุกสนานมากขึ้น เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันโครงเรื่องถือเป็นจุดขายอันดับต้นๆ ให้ภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ดังนั้นผู้สร้างภาพยนตร์จึงต้อง

* พงศวีร์ สุภานนท์

สาขาวิชาการภาพยนตร์ กลุ่มสาขาวิชานิเทศศาสตร์
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พยายามสรรหาให้เรื่องราวมีความหลากหลายและ น่าสนใจ ซึ่งนอกจากจะนำมาเป็นจุดขายได้แล้ว ยัง ทำให้ภาพยนตร์ในยุคนี้ได้เจริญก้าวหน้าไปอีก ขั้นหนึ่งด้วยเช่นกัน กล่าวคือเนื้อหาใหม่ๆ ที่ซ้ำซาก จำเจจะค่อยๆ หดไป ถือเป็นเรื่องที่น่ายินดียิ่งนัก และด้วยความที่ปัจจุบันนี้วงการภาพยนตร์ต่างก็มีการสร้างสรรค์เนื้อหาให้มีความน่าสนใจและมีความ หลากหลาย สิ่งก็ตามมาก็คือความสมจริงและความ น่าเชื่อถือในเนื้อหาของสื่อภาพยนตร์มากขึ้นด้วย จึงทำให้เกิดการโจมตีต่อต้านจากผู้คนกลุ่มหนึ่งและ เมื่อถูกกล่าวถึงอย่างหนัก จนกลายเป็นประเด็น สังคมตามหน้าสื่อต่างๆ จึงมีแนวคิดในการควบคุม เนื้อหาที่ออกไปสู่สายตาของผู้ชมภาพยนตร์ตาม ความเชื่อเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อ

(อิทธิพล วรานุศุภากุล 2550 : 1)

สำหรับประเทศไทยลักษณะการควบคุม เนื้อหาของภาพยนตร์มีหลายวิธีการทั้งจากภาครัฐ จากอุตสาหกรรมภาพยนตร์ และจากภาคประชาชน ใช้วิธีการตรวจภาพยนตร์ ซึ่งเป็นกระบวนการตรวจสอบเนื้อหาของภาพยนตร์ให้อยู่ในกรอบที่กำหนด ก่อนที่จะได้รับอนุญาตให้ฉายในโรงภาพยนตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้บุคคลลอกเลียนแบบ และเพื่อป้องกันการนำเนื้อหาที่มีลักษณะโหม่งน้ำ ไปในทางชั่วร้ายหรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรม หรือ ชักจูงให้ผู้ชมนิยมชมชอบไปเป็นแบบอย่างในการ ประพฤติชั่ว รวมทั้งเนื้อหาประเภทที่ทำให้เกิดการ เสื่อมเสียศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีและอาจเป็นมูล เหตุของความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมนอกจากนี้ ยังรวมถึงความสงบเรียบร้อยของประเทศหลีกเลี่ยง เนื้อหาที่อาจก่อให้เกิดการดูหมิ่นต่อรัฐหรือพนักงาน ของรัฐหรือก่อให้เกิดความบาดหมางระหว่าง ประเทศหรือระหว่างเชื้อชาติ (อิทธิพล ยินดี และ ชวรัตน์ ใจดีชัย 2541 : 621-622)

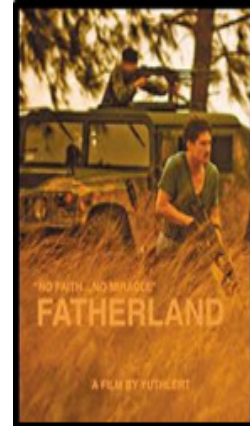
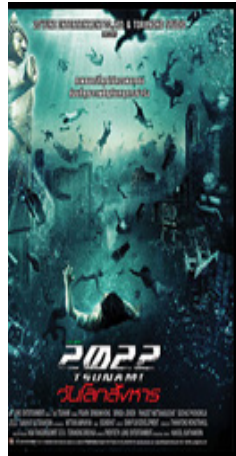
ประเด็นเนื้อหาภาพยนตร์ที่เสี่ยงต่อการถูกควบคุม

สำหรับประเทศไทยมีภาพยนตร์หลาย เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ดังกล่าว ด้วยเหตุนี้

ผู้เขียนจึงได้ทำการประมวลประเด็นเนื้อหาในการ สร้างภาพยนตร์ ที่เสี่ยงต่อการควบคุม โดยเริ่มต้น เก็บข้อมูลจากข่าวหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อออนไลน์ เฉพาะภาพยนตร์ไทย ตั้งแต่ปี 2541 - 2556 ซึ่งมี ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ศาสนา ความเชื่อ ประเด็นข้อถกเถียงใน มุมมองของผู้สร้างต้องการถ่ายทอดทัศนคติอีกมุม หนึ่งของชาวบ้านให้สังคมได้รับรู้ ในขณะที่ผู้ต่อต้าน เห็นว่าสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนกำลังถูกย่ำยีจาก ผู้สร้างสถานการณ์ที่เกิดขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 ของ จิระ มะลิกุล ภาพยนตร์ที่ถูกชาวหนองคายบางส่วน ประท้วงไม่ให้ฉาย หาวาปิดเป็นเนื้อเรื่องเกี่ยวกับ บั้งไฟพญานาค (คอลัมน์ย้อนอดีต, 2554) หรือจะ เป็นเรื่อง “นาคปรก” ของภวัต พนังศิริ ที่มีเนื้อหา ว่าด้วยเรื่องราวของกลุ่มโจรในคราบผ้าเหลือง สะท้อนปัญหาสังคมและพระพุทธศาสนา มีฉาก ล่อแหลมหลายฉาก รอนานมากกว่า 5 ปี เพิ่งมีโอกาส ฉายในโรงภาพยนตร์ หลังจากประเทศไทยเริ่มมีการ จัดเรตภาพยนตร์ (ข่าวสด, 2551)

2. เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่กระทบกับความรู้สึกของผู้คน ประเด็นข้อถกเถียงในมุมมองของผู้สร้างเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ที่สำคัญในอดีต (เป็นสิ่งเตือนใจ) ให้กับคนรุ่นหลัง ในขณะที่ผู้ต่อต้านเห็นว่าหรือจะไปซ้ำเติมผู้ร่วมเหตุการณ์ให้มากกว่านี้

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น : สำหรับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ด้านการเมืองของประเทศไทย เช่น เรื่อง “14 ตุลา สงครามประชาชน” ของบัณฑิตฤทธิกุล ถึงขั้นที่ผู้กำกับท่านนี้ขอความเป็นธรรมจากศาลปกครองไม่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการครั้งแรก แต่เมื่อยอมที่จะตัดบางฉากออกเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบอาจเกิดจากไปพาดพิงถึงบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ในเหตุการณ์ครั้งนั้นจึงได้รับอนุญาตให้เข้าฉายได้ตามปกติ (บอร์ดชาติลงมติไม่ผ่าน อูธอร์น ,2553) และภาพยนตร์ไทยกึ่งละครเวที เรื่อง Shakespeare Must Dies ของมานิต ศรีวานิชภูมิ ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมของShakespeare ก็ถูกระงับไม่ให้เข้าฉาย เพราะตีแผ่พฤติกรรมของนักการเมืองไทยในแง่ลบ ทั้งๆที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย

มาอย่างยาวนาน (ทำไม่ต้องแบนหนัง เช็คสเปียร์ต้องตาย, 2555) แต่ถ้าเป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ โศกนาฏกรรมในประเทศไทย เช่น 2022 วันโลกสังหารของทรงง ศรีเชื้อฤทธิวิพากษ์วิจารณ์ถึงภาพประชาสัมพันธ์เรื่องนี้ซึ่งถูกตัดไว้ที่ด้านข้างอาคารพาณิชย์บริเวณทางขึ้นทางด่วนหัวลำโพงว่าไม่เหมาะสมเพราะเป็นภาพของศพผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์สึนามิจำนวน 15 ศพที่กำลังอยู่ในสภาพขึ้นอืดนอนเรียงรายอยู่ริมชายหาด บางรายอยู่ในสภาพไม่มีเสื้อผ้าห่อหุ้มร่างกายสามารถมองเห็นอวัยวะเพศ(ไวยประจางนเหยื่อสึนามิ โปรมโตหนัง อูจาดศฟเปลือยอืด, 2552) หรืออีกกรณีหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ถูกกล่าวขานในอดีตและเกิดขึ้นจริงกับการฆาตกรรมในอำเภอพรมพิราม จนทำให้ประชาชนที่อาศัยบริเวณนั้นในปัจจุบันไม่พอใจภาพยนตร์เรื่อง “คืนบาปพรมพิรามของมานพ อุดมเดช” ซึ่งดัดแปลงมาจากเหตุการณ์ฆาตกรรมที่เกิดขึ้นจริงที่ชื่อเรื่องดูเหมือนไปกระทบความรู้สึกเหมารวมให้คนท้องถิ่นนั้นเป็นคนไม่ดี (เตรียมเปลี่ยนชื่อหนัง-เพิ่มฉากเอาใจคนพรมพิราม, 2546) และกรณีล่าสุดที่เพิ่งเกิดขึ้นกับภาพยนตร์เรื่อง “ปิตุภูมิพรมแดนแห่งรัก” ของผู้กำกับ “ยุทธเลิศ สิปปภาค” ที่สะท้อนปัญหาความรุนแรงของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคได้อย่างสมจริงที่สุดด้วยลงพื้นที่จริงในถ่ายทำ แต่สุดท้ายโดนระงับไม่ให้ฉายในประเทศไทย ด้วยเหตุที่มีเรื่องราวทางการเมืองและความมั่นคงของประเทศ (รวมถึงศาสนา) เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย (แบนหนัง “ปิตุภูมิพรมแดนแห่งรัก”, 2556)

3. ประเทศเพื่อนบ้าน หรือ กลุ่มชนเผ่าพันธุ์หนึ่ง ประเด็นข้อถกเถียงในมุมมองของผู้สร้างเพื่อกระชับความสัมพันธ์อันดีงาม ในขณะที่มุมมองผู้ต่อต้านเห็นว่าหรือจะไปดูถูกชนชาติของเขา

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น : ผู้เขียนขอยกตัวอย่างตัวละครที่เป็นชาวเขาใน “รักจัง” ของเหมันต์เซตมิ จะถูกนำมาล้อเลียนด้วยการพูดภาษาไทยไม่ชัด หรือการแสดงพฤติกรรมเป็นๆ ของชาวเขาที่เข้ามาตั้งรกรากในเมืองไทยทำให้เจอปัญหาต่อต้านจากเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงนักศึกษาชาวเขาที่ยื่นจดหมายถึงสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมตั้งว่าเนื้อหาภาพยนตร์ “รักจัง” นำเสนอวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาที่ผิดเพี้ยน (ครึ่งปีกว่าๆ “หนังไทย” อลเวง! ต่อต้าน-ประท้วงกันเป็นว่าเล่น , 2549) อีกเรื่องกับ “หมากเตะ โลกตะลึง” ที่กำกับโดย อติสรณ์ ตรีสิริเกษม ก็เช่นกันมีเนื้อหาไปกระทบความรู้สึกสติปัญญาของคนสัญชาติลาวไม่ต่างจากการดูถูกเหยียดหยามจนถูกระงับการฉายในที่สุด (ไทยรัฐ, 2549) หรือจะเป็นเพื่อนบ้านอย่างกัมพูชาที่ตอนนี้กำลังมีเรื่องเขตแดนระหว่างบ้านเราก็เคยไม่พอใจเนื้อหาหนังไทยเรื่อง “ล่า ท้าผี” ของผู้กำกับ สราวุธ วิเชียรสาร จนถูกแบนไม่ให้เขาฉายในกัมพูชา เพราะไปอ้างอิงเหตุการณ์โศกนาฏกรรมอันเจ็บปวดฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในประเทศของเขา (เขมรสิ่งแบน ‘ล่า-ท้า-ผี’ หากินกับความสยอง! , 2549)

4. เพศที่สามประเด็นข้อถกเถียงในมุมมองของผู้สร้างเพื่อถ่ายทอดชีวิตอีกด้านหนึ่งของเพศที่สามให้ผู้คนในสังคมเข้าใจมากขึ้น ในขณะที่มุมมองผู้ต่อต้านเห็นว่าหรือจะทำให้เพศที่สามกลายเป็นตัวปัญหาของสังคม

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น “โกซิกส์ โกหก ปลิ้นปล้อน กะล่อน ต่อแหล” ผลงานลำดับต้นๆของ พงษ์ อานนท์ คงรับไม่ได้กับโครงเรื่องที่ว่าด้วยชายหนุ่มถูกหลอกหลวงให้ใช้ชีวิตกับกะเทยแปลงเพศอยู่หลายปีกว่าจะรู้ความจริง หรืออีกหนึ่งผลงานของเขา “เพื่อนกูรักมีงวะ” ที่กูร์ร้องเรียนว่าทำให้ตำรวจในบ้านเรามัวหมองเพราะตัวละครที่เป็นเพศที่สามในเรื่องสวมเครื่องแบบผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ทั้งๆ ในความเป็นจริงของสังคมเรื่องของเพศที่สามก็มีอยู่ทุกวงการ หรือจะเป็นเรื่อง “Insect in the Backyard” ของธัญญ์วารินทร์ สุชะพิลธิษฐ์ ที่สะท้อนการใช้ชีวิตของกะเทยไทยที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงลูกในสังคมยุคนี้ ก็ถูกแบนไม่ให้ฉายในประเทศไทย

(ภาพยนตร์ “Insects in the Backyard” โดนแบน

5.บุคคลที่มีจิตบกพร่องวิปริตขัดกับศีลธรรม ประเด็นข้อถกเถียงในมุมมองของผู้สร้างเพื่อถ่ายทอดชีวิตอีกด้านหนึ่งของเพศที่สามให้ผู้คนในสังคมเข้าใจมากขึ้น ในขณะที่มุมมองผู้ต่อต้านเห็นว่าหรือจะทำให้เพศที่สามกลายเป็นตัวปัญหาของสังคม

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น : ฉากหนึ่งในภาพยนตร์เรื่อง “ไอ้ฟัก” ของพันธัมม์ ทองสังข์ ที่สมทรวงเปิด

กระโปรงให้พระสงฆ์ดูอย่างหน้าตาระรื่นเพราะเธอเป็นบ่าก็เคยตกเป็นประเด็นให้ผู้คนกล่าวถึงไม่น้อยถึงความเหมาะสมในการนำเสนอ ส่อถึงการกระทำที่มีผลต่อวัฒนธรรมและประเพณีของไทยด้วย (เซ็นเซอร์ 4 ฉาก ไอ้ฟัก ตึก หวิด ทำไมนมฝรั่งถึงเห็นได้, 2547) หรือหนังไทยอีกเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเซ็กซ์รูปแบบต่างๆ อันเกิดจากอาการป่วยทางจิตของตัวละครเรื่อง “จันดารา” ของนนทรี นิมิบุตรที่ถูกโจมตีอย่างหนัก จนในที่สุดหลายฉากจำเป็นจะต้องถูกตัดออกไปและบางฉากจะต้องถูกเซ็นเซอร์ด้วยการเบลอภาพที่ไม่เหมาะสม

6. ชีวิตประวัติ หรือเรื่องราวของบุคคลที่มีตัวตน ประเด็นข้อถกเถียงในมุมมองผู้สร้างเพื่อเทิดทูนหรือเป็นอนุสรณ์แก่บุคคลท่านนั้น ในขณะที่มุมมองผู้ต่อต้านเห็นว่าแน่ใจหรือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น : ถึงแม้ว่าภาพยนตร์เรื่อง “Anna and The King” ของเอ็นดี เทินนันท์ จะไม่ใช่ภาพยนตร์ไทย แต่ทว่ากลับมีเนื้อหาที่กล่าวถึงประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ 4 ตลอดทั้งเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวข้องพระราชวงศ์โดยมีใจเหวินพะมาสวมบทบาทเป็นคิงส์มิงกุฎ

ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ทางการของไทยออกปฏิเสธทันทีกับทีมงานผู้สร้างเรื่องนี้ที่ยื่นเรื่องขออนุญาตใช้สถานที่ในประเทศไทยในการถ่ายทำจึงต้องทำให้ต้องย้ายสถานที่ถ่ายทำไปที่มาเลเซียแทน ซึ่งจะไปแล้วก่อนหน้านั้นภาพยนตร์เรื่องนี้เคยถูกสร้างมาแล้วครั้งหนึ่ง ทำให้ “ยูล บรินเนอร์” ได้รับรางวัลออสการ์สาขานักแสดงยอดเยี่ยมฝ่าย

ชายจากการสวมบทบาทเป็นคิงส์มิงกุฎ แต่สำหรับประเทศไทยแล้วถือเป็นเรื่องไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะให้ใครก็ได้โดยเฉพาชาวต่างชาติมาสวมบทเป็นพระมหากษัตริย์หรือพระราชวงศ์ (มโนธรรมเทียบเทียบมรัตน์ : 2538 , 45-47) ที่สุดภาพยนตร์เรื่องนี้ทั้งของเก่าและของใหม่ก็ถูกระงับไม่ให้ฉายในประเทศไทยเพราะมุมมองของคนไทยกลับเห็นว่าหนังเรื่องนี้จะทำให้พระเจ้าแผ่นดินของไทยกลายเป็นตัวตลกในสายตาของชาวต่างชาติมากกว่า (คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ “Anna and The king : 2541-41)

7. สะท้อนปัญหาสังคม ประเด็นข้อถกเถียงในมุมมองผู้สร้างเพื่อเพื่อให้ผู้คนได้รับความจริงของสังคมที่เหลวแหลกในขณะที่มุมมองผู้ต่อต้านเห็นว่าจะเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้กับผู้คนในสังคม

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น : เมื่อภาพยนตร์เรื่อง “เดอะเมีย” ของกิตติกร เลียวศิริกุล ออกฉายไม่ทันข้ามวันก็ถูกอดีตสว.หญิงท่านหนึ่งประท้วงจนเป็นข่าวเกรียวกราวเพราะกลัวว่าจะสนับสนุนให้ชายไทยไปมีเมียน้อยหรืออยู่ให้เมียน้อยเมียหลวงทะเลาะกัน (ข่าวสด, 2548) เช่นเดียวกับ “เพชรฆาตเจียบบางกอกแดนเจอร์ส” และ “ส้ม แแบงค์ มือใหม่หัดขาย” ที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “Bangkok for Sale” ของอ็อกไซด์ แปะ ก็ถูกหั่นแล้วหั่นอีก เลื่อนแล้วเลื่อนอีก จนทั้งผู้สร้างและผู้ (รอ) ชม เบื่อระอามากที่สุด (ไทยรัฐ, 2546) อีกเรื่องที่กับ “แสงศวรรรช” ของ อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ที่โดนแบนห้ามฉายในบ้านเราด้วยเหตุผลเดียวกันคือมีภาพตัวละคร

ระบบการควบคุมเนื้อหาภาพยนตร์ในประเทศไทย

สำหรับการควบคุมเนื้อหาภาพยนตร์ในประเทศไทย อดีตที่ผ่านมาอยู่ภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 ซึ่งถูกควบคุมโดยกลไกของรัฐ ที่เรียกว่า “การเซ็นเซอร์” มาช้านาน (อุบลรัตน์ สิริยุวศักดิ์ : 2541,339-340) แต่ทั้งนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น นับตั้งแต่วันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2551 ประเทศไทยเริ่มมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ที่ผ่านมา และจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาแล้ว 6 ปีแล้ว ซึ่งมีผลทำให้ระบบเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ในประเทศไทย ปรับเปลี่ยนมาเป็นการจัดเรตภาพยนตร์แทน

โดยมีคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เป็นผู้ตรวจพิจารณาและกำหนดประเภทเรตซึ่งประกอบด้วย 7 ประเภทคือ

- 1.ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดู (ส)
- 2.ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป (ท)
- 3.ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป (น13+)
- 4.ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (น15+)
- 5.ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป (น18+)
- 6.ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีดู (ยกเว้นผู้บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส) (ฉ 20+)
- 7.ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร (ห)

ระบบควบคุมภาพยนตร์กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามหากมองอีกมุมหนึ่ง การใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวกลับส่งผลกระทบได้เหมือนกัน กรณีล่าสุดกับภาพยนตร์เรื่อง “Insect in the Backyard” ของธัญญ์วารินทร์ สุขะพิสิษฐ์ที่สะท้อนการใช้ชีวิตของกะเทยไทยที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงลูกในสังคมยุคนี้ได้รับการจัดเรตให้เป็นภาพยนตร์ประเภทที่ 7 ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร หากนำมาฉายในประเทศไทย กลายเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย ส่งผลให้หนังเรื่องนี้ไม่มีโอกาสเข้าฉายในประเทศไทยอย่างแน่นอน

แม้แต่จะใช้เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาว่าด้วยศาสตร์ของงภาพยนตร์ก็ตาม จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดมุมมองต่างๆ นานา เช่น เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการที่ไม่ยอมเปิดรับเรื่องเพศที่สามตามกระแสสังคมที่เปลี่ยนไปในขณะเดียวกันก็มีจำนวนไม่น้อยที่เห็นด้วยกับคณะกรรมการ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นมุมมองใดก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้น มันก็คือผลกระทบที่เกิดจากระบบการควบคุมเนื้อหาภาพยนตร์ในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นรูปแบบเก่าจากการเซ็นเซอร์หรือการจัดเรตภาพยนตร์ที่เป็นระบบใหม่ ผู้เขียนจึงได้ทำการเก็บข้อมูลรวบรวมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว ในช่วงตั้งแต่ปี2541-2556 เพื่อให้มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาภาพยนตร์ที่เสี่ยงต่อการถูกควบคุมที่ได้กล่าวไปข้างต้น ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 4 กรณี ดังนี้

1.เปลี่ยนชื่อใหม่และถ่ายเพิ่มบางฉาก

จากกรณีการต่อต้านภาพยนตร์เรื่อง “คนบาปพรหมพิราม” ทำให้หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล ในฐานะผู้อำนวยการสร้างเรื่องนี้ต้องเดินทางมาชี้แจงกับชาวบ้านอำเภอพรหมพิรามด้วยตัวเอง “รับประกันว่าชื่อหนังคนบาปพรหมพิรามต้องเปลี่ยนแน่นอนเป็น “คืนบาปพรหมพิราม”จริงๆ แนวทางสร้างหนังได้สื่อถึงแนวทางสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าภาพศพผู้หญิงเคราะห์ร้ายที่เห็นนั้น ลึก มีอะไรซ่อนอยู่มากกว่าที่มองเห็น ไม่ใช่เพียงฉาก

ชมขึ้นเท่านั้น” ในขณะที่นายมานพ อุดมเดช ผู้กำกับภาพยนตร์ และนายสมศักดิ์ เตชะรัตนประเสริฐ เจ้าของบริษัทภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวต่างพร้อมใจกล่าวคำขอโทษต่อชาวอำเภอพรหมพิราม “ผมเสียใจกับเหตุการณ์ครั้งนี้ ไม่ได้คิดว่าปัญหาจะเกิดขึ้น ไม่เคยคิดทำหนังเพื่อทำลายใคร ส่วนแผ่นฟิล์มชุดแรกเชื่อว่าเสร็จทันตามกำหนดเดิม ทั้งนี้ได้ส่งฟิล์มมาถ่ายทำเพื่อนำมาประกอบฉากท้ายเรื่อง” คีนบาปพรหมพิราม” โดยทีมงานถ่ายทำได้หยิบยกความดีของคนพรหมพิรามว่าปัจจุบันเหตุการณ์ต่างจาก 26 ปีก่อน พร้อมนำบทมาเสริมท้ายเรื่องภาพยนตร์เป็นเวลา 2 นาที” (เตรียมเปลี่ยนชื่อหนังและเพิ่มฉากเอาใจคนพรหมพิราม , 2546) หรืออีกเรื่องภาพยนตร์ไทยของอ็อก ไซด์ แสง “สัมผัสมือใหม่ หัดขาย” ที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “Bangkok for Sales” ท้ายที่สุดต้องเลื่อนฉายเพราะต้องแก้ไขฉากรักร่วมเพศพร้อมเปลี่ยนชื่อภาษาอังกฤษมาเป็น “One Take Only” (ไทยรัฐ, 2546)

2. ทำลายฟิล์มเดิม พร้อมถ่ายทำใหม่

อย่างไรก็ตามหากมองในกรณีของคนบาปพรหมพิรามแล้ว นับว่าเป็นความโชคดียิ่งยั้งที่ทางออกลงเอยเพียงแค่เปลี่ยนชื่อเรื่องพร้อมกับถ่ายทำเพิ่มเติมท้ายเรื่องไม่กี่นาทีเท่านั้น แต่สำหรับทางออกของ “หมากเตะโลกตะลึง” ทีมผู้สร้างเรื่องนี้ยอมตัดสินใจทำลายฟิล์มต้นฉบับและยอมให้มีการถ่ายทำใหม่โดยตัดชื่อและบทสนทนาที่บ่งบอกถึงประเทศลาวออกไปให้หมด พร้อมกับใส่ชื่อประเทศสมมติขึ้นมาแทน ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวนี้ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตเรื่องนี้เพิ่มขึ้นมาอีกเท่าตัว

งบประมาณที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ก่อนหน้านี้ต้องสูญสลายไปในพริบตา แต่ผู้บริหารและผู้สร้างต่างก็ยินดีที่จะทำเช่นนั้นเพื่อความสบายใจทั้งสองฝ่าย และที่สำคัญเพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับลาวต่อไป

ทั้งนี้ นายไพบุลย์ ดำรงชัยธรรม ประธานกรรมการบริษัทจีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) ในฐานะผู้อำนวยการสร้างฝ่ายบริหารภาพยนตร์เรื่องนี้ กล่าวว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ลูกกลมใหญ่โตก็ได้ นำทีมคณะผู้บริหารของทางจีทีเอชเข้าพบกับนายเทียม พนมมะจัน เอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทย เพื่อพูดคุยปัญหา ก่อนจะตัดสินใจว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ทำให้กระทบกระเทือนถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เราก็นึกดีที่จะยุติปัญหาทั้งหมดด้วยการจะถอนหนังเรื่องนี้ออกจากโรงจะ ไม่มีการฉายหรือนำไปแก้ไขตัดแปลงเพื่อกลับมาฉายใหม่หรือว่าจะตัดแปลงหรือทำเป็นหนังแผ่นวีซีดีใดๆ ทั้งสิ้น” (ไทยรัฐ, 2549) และในที่สุดภาพยนตร์เรื่องนี้ก็มีการถ่ายทำใหม่โดยเปลี่ยนสถานที่เกิดเหตุการณ์เป็นประเทศสมมติพร้อมกับตัดสถานการณ์ที่เหยียดหยามชาวลาวออกไปให้หมด และออกฉายใหม่ในชื่อเรื่อง “หมากเตะรีเทริน

3. ใส่ฟิล์มดำทับฉากล่อแหลม

สำหรับทางออกของเรื่อง “แสงศตวรรษ” ของอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล เป็นผู้กำกับ ดูแล้วช่างมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิง เพราะเขาไม่ยอมทำตามมติของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ที่ให้ตัดฉากล่อแหลมออกไปให้หมด (สองในหกฉากนั้นมีฉากพระสงฆ์เล่นกีตาร์และแพทย์มีความสัมพันธ์กับคนไข้) แต่กลับแก้ปัญหาด้วยการยอมที่จะใส่ฟิล์มดำที่เป็นรอยขีดขีดแทนฉากที่ถูกเซ็นเซอร์เสมือนเป็นการกระทำที่ประชดประชันคณะกรรมการระบบเซ็นเซอร์ในประเทศไทยขณะนั้น

ปัญหาการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ในบ้านเรา โดยเฉพาะช่วงนี้จะมีการนำพ.ร.บ.ภาพยนตร์ฉบับใหม่มาใช้ แม้จะมีการจัดเรต แต่ก็ยังให้อำนาจคณะกรรมการฯ ในการเซ็นเซอร์หรือแบนภาพยนตร์ การที่ผมตัดสินใจใส่ฟิล์มดำที่เป็นรอยขีดขีดแทนฉากที่ถูกเซ็นเซอร์ เพื่อจะให้คนดูได้รู้สึกถึงความมืดที่มีเส้นสายของการทำลายพร้อมทั้งความเจ็บซึ่งปริ้นต์หนังฉบับนี้จะเป็นปริ้นต์เดียวในโลกเป็นการบอกว่าถ้าระบบเซ็นเซอร์ยังมีอยู่ เราก็คงดูหนังกันแบบนี้ ผมก็หวังให้เกิดการพูดคุยในสังคมวงกว้างเกี่ยวกับสิทธิ์ของผู้สร้างและผู้เสพงานด้วย” (ข้าวสาด, 2551)

4. อุทธรณ์ – ฟ้องศาลปกครอง

ภาพยนตร์ เรื่อง “ Insect in the Backyard” ของธัญญ์วาริน สุขะพิสิษฐ์ สะท้อนการใช้ชีวิตของกะเทยไทยที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงลูกในสังคมยุคนี้ได้รับการจัดเรตให้เป็นประเภทที่ 7 เป็นภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักรเพราะมีหลายฉากที่ขัดต่อความมั่นคงและวัฒนธรรม เช่น ฉากนักศึกษา มีเพศสัมพันธ์กันและฉากที่ลูกฝันว่าได้ฆ่าพ่อของตัวเอง รวมถึงภาพยนตร์ไทยเรื่อง Shakespeare Must Dies ของ มานิต ศรีวานิชภูมิ ก็ถูกจัดให้เป็น

ประเภทที่ 7 ด้วยเหมือนกัน เพราะตีแผ่พฤติกรรมของนักการเมืองไทยในแง่ลบ ทั้งๆที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทยเท่าที่ภาพยนตร์ไทยทั้งสองเรื่องนี้กลายเป็นของต้องห้ามในประเทศไทยไปโดยปริยาย ไม่ว่าจะฉายในรูปแบบใด ก็ตาม ส่วนทางกัมมมมองของผู้กำกับที่มองว่า ฉากล้อแหลมที่ปรากฏนั้นมันก็คือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยมิใช่หรือ เขาไม่ได้เป็นคนสร้างเรื่องเอง แต่มันเกิดจากปัญหาอันน่าพะของสังคมไทยต่างหากซึ่งถึงแม้จะโดนติดเรตห้ามฉาย แต่จุดยืนของธัญญ์วารินก็ยังไม่เปลี่ยน เขาได้ดำเนินการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครอง สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่ให้ไว้ตอนฉายรอบปฐมทัศน์เรื่องนี้ได้เป็นอย่างดีว่า “ถ้าคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์มีมติให้ตัดหรือเซ็นเซอร์ฉากใดฉากหนึ่งในหนังเรื่องนี้ รวมทั้งให้ขึ้นข้อความคำเตือนแก่คนดูในช่วงต้นหรือท้ายหนัง จะไม่ยอมปฏิบัติตามมติดังกล่าวเป็นอันขาด” (แบนหนังไทย “Insects in the Backyard” ชี้ขัดความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี, 2553)

ซึ่งที่สุดแล้วศาลปกครองมีมติเห็นชอบกับคำสั่งของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ครั้งแรก ทำให้ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่มีโอกาสเข้าฉายในประเทศไทยคล้ายกับกรณีเดียวกับภาพยนตร์ฮอลลีวู้ด “Anna and the King” ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 มาใช้

นับตั้งแต่ที่ประเทศไทยเริ่มมีการนำพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551มาใช้แทนพระราชบัญญัติภาพยนตร์พ.ศ.2473 ตั้งแต่เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ที่ผ่านมานั้นจนถึงปัจจุบันนี้เป็นเวลา 6 ปีแล้วทำให้ผู้เขียนได้เห็นปรากฏการณ์กับสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างระบบเก่าและระบบใหม่ซึ่งได้กล่าวถึงไปข้างต้นแล้ว อย่างไรก็ตามจนถึงตอนนี้ดูเหมือนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นกลับกลายเป็นผลกระทบอย่างต่อเนื่องหลากหลายมุมมองที่ทำให้ทั้งนักวิชาการภาพยนตร์ผู้สร้างภาพยนตร์ และผู้ชม ต่างวิพากษ์วิจารณ์กัน

ข้อดีอย่างหนึ่งของพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์พ.ศ.2551 ผู้สร้างมีอิสระเสรีภาพในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างเต็มที่แม้กระทั่งเนื้อหาที่มีความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเพศสัมพันธ์ การรบบราฆ่าฟัน การทำผิดศีลธรรมอันดีงามของตัวละคร เป็นต้น เพราะถูกจำกัดการฉายเผยแพร่ด้วยอายุของผู้ที่เข้าชม ในขณะที่การจำกัดสิทธิ์ในการรับรู้ด้วยระดับอายุดังกล่าวกลับส่งผลให้เยาวชนหาช่องว่างของกฎหมายฝ่าฝืนพระราชบัญญัติด้วยการหันไปชมในช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างผิดกฎหมายหลากหลายรูปแบบ อาทิ

1.) การซื้อแผ่นภาพยนตร์ละเมิดลิขสิทธิ์ จากงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อภาพยนตร์ละเมิดลิขสิทธิ์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครของฉัตรประชา จินดาวงศ์ (2550 : 4) พบว่า ปัจจัยด้านราคาที่ถูกของสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด ซึ่งสำหรับความคิดเห็นของผู้เขียนแล้ว มองว่า นอกจากเรื่องราคาแผ่นที่ถูกกว่าบัตรเข้าชมในโรงภาพยนตร์แล้ว การจำกัดอายุของเยาวชนของพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับใหม่ก็น่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เยาวชนหันไปซื้อแผ่นภาพยนตร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์มากขึ้นเพราะพวกเขาไม่ต้องถูกตรวจบัตรก่อนซื้อ โดยเฉพาะภาพยนตร์แนวอีโรติก ติดเรทประเภท น 18+ หรือ ห 20+ แถมยังมีราคาถูกกว่าอีกด้วย

2.) การดาวน์โหลดช่องทางสื่อออนไลน์ ด้วยยุคนี้เต็มไปด้วยอุปกรณ์การสื่อสารที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ภาพยนตร์ก็เช่นกัน โดยเฉพาะการมีแอปพลิเคชันต่างๆ มากมายทำให้ทุกคน (รวมถึง) เยาวชนสามารถดาวน์โหลดหรือรับชมภาพยนตร์ได้ตามความต้องการวิธีการง่ายดาย รวดเร็ว ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายซึ่งในมุมมองของผู้เขียนมีความเห็นว่าเยาวชนไม่จำเป็นต้องกังวลอีกต่อไป หากภาพยนตร์เรื่องใดที่พวกเขาไม่สามารถเข้ารับชมภาพยนตร์ได้ในโรงภาพยนตร์อันเกิดจากผลของการเข้มงวดการกำหนดอายุผู้เข้าชมสื่อออนไลน์เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้พวกเขา

สามารถรับชมภาพยนตร์ดังกล่าวได้อย่างเสรี และมีความเป็นไปได้พวกเขาอาจจะเข้าชมก่อนโปรแกรมเข้าฉายจริงในโรงภาพยนตร์เสียอีก เพราะเยาวชนยุคนี้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศรอบรู้มากกว่าผู้ใหญ่ไปแล้ว

จากสิ่งที่กล่าวไปข้างต้นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์พ.ศ.2551 มาใช้ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงขอวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ว่ามาจากสาเหตุดังนี้

1.) เกณฑ์การจัดเรตภาพยนตร์ในประเทศไทยแตกต่างจากประเทศอื่น หากนำเรตภาพยนตร์ในบ้านเรากลับมาพิจารณาอีกครั้งจะพบว่ามีการจัดเรตประเภทภาพยนตร์อย่างน้อย 2 ประเภทที่แตกต่างจากเรตภาพยนตร์สากลที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ได้แก่

เรต (ห) ห้ามภาพยนตร์ที่ได้รับการจัดเรตประเภทดังกล่าวเข้าฉายในราชอาณาจักรไม่ว่าจะเป็นสื่อรูปแบบใดก็ตามซึ่งยังเป็นที่ยกเถียงกันไม่จบซึ่งเหตุผลของกลุ่มที่เห็นด้วยเพื่อควรให้มีการถ่วงดุลระหว่างเนื้อหาความบันเทิงกับเสรีภาพในการผลิตสื่อที่มากเกินไปจนเป็นการครอบงำของสื่อ แต่สำหรับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย เสนอให้ตัด เรตดังกล่าวออกไป ด้วยเหตุผลที่ว่าถึงแม้ถ่ายทำเสร็จแล้วแต่ก็ไม่มีโอกาสได้เข้าฉายในบ้านเราไม่ต่างจากการจำกัดเสรีภาพของสื่อในการเผยแพร่ออกสู่สาธารณชนอย่างแท้จริง

เรต (ส) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดูเป็นภาพยนตร์ไทยที่มีเนื้อหาส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาสังคม ครอบครัว และสร้างจิตสำนึกในเรื่องของการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ของไทย แต่ภายในเนื้อหาภาพยนตร์ประเภทนี้มีการนำเสนอฉากของการสู้รบฆ่าฟัน ภาพรุนแรงจากการทำสงครามเต็มไปหมด สอดคล้องกับ กฤษดา เกิดดี

(ข้าวสาด, 2554) ที่ตั้งข้อสงสัยว่า “ถ้าเช่นนั้นภาพยนตร์เรื่องใดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสามารถนำเสนอภาพที่มีความรุนแรงได้เต็มที่ และเป็นภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับเด็กทุกวัยใช่หรือไม่? และที่สำคัญการจัดให้มีเรต (ส) และ เรต (ท) ในประเทศไทยไม่สอดคล้องกับแนวคิดของการจัดเรตในทางสากลอย่างสิ้นเชิง คือ เรตสากลต้องการให้ผู้ชมได้รับชมภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับอายุ โดยมุ่งไปที่เทคนิคการนำเสนอ แต่สำหรับการจัดเรตภาพยนตร์ในประเทศไทยกลับมองไปที่เรื่องราวทางเนื้อหา มากกว่าเทคนิคการนำเสนอ

2.) มาตรฐานการนำพระราชบัญญัติฯ ไปใช้ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่แตกต่างกัน กล่าวคือ วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการออกพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 คือการกำหนดอายุผู้ชมเพื่อให้ได้รับชมเนื้อหาทางภาพยนตร์ที่มีความเหมาะสมกับอายุของพวกเขา ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของเจ้าของโรงภาพยนตร์ที่จะต้องกวดขันคัดกรองผู้ชมในการเข้ารับชมภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง ตามเรตประเภทของภาพยนตร์ที่ได้รับ เจ้าของโรงภาพยนตร์จะต้องไม่ปล่อยให้เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่เรตกำหนดไว้เข้าชมเพียงเพื่อหวังผลทางการธุรกิจมากขึ้นกว่าเดิม บางสาขาตรวจบัตรประชาชนผู้ชมทุกเรื่อง แต่บางสาขากลับไม่เอาใจใส่ในเรื่องนี้เลย ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครอง ควรเอาใจใส่ดูแลเยาวชนในเรื่องของการเสพสื่อภาพยนตร์ด้วยเช่นกัน

3.) บางข้อที่กำหนดในพระราชบัญญัติฯ ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง กล่าวคือ การนำพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พุทธศักราช 2551 มาใช้แทนฉบับเก่า ทำให้วิธีการตรวจสอบเนื้อหาภาพยนตร์จากเดิมระบบเซ็นเซอร์มาเป็นการจัดเรตภาพยนตร์ได้มีคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์จะทำหน้าที่ตรวจพิจารณากำหนดประเภทเรตภาพยนตร์ (อมรรัตน์ เทพกัมปนาท : 2551 , 7) ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าภาพยนตร์

แต่ละเรื่อง que เข้าฉายในโรงภาพยนตร์จะถูกจัดเรตภาพยนตร์เรียบร้อยแล้วและเมื่อออกจากโรงภาพยนตร์มาอยู่ในรูปแบบของแผ่นวีซีดี หรือ แผ่นดีวีดีก็จะได้รับเรตภาพยนตร์เดียวกันครั้งเมื่อออกฉายในโรงภาพยนตร์

ดังนั้นจึงต้องมีการเข้มงวดกวดขันเรื่องอายุของผู้รับชมภาพยนตร์ทั้งสองส่วนอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือกวดขันโดยการตรวจบัตรประชาชนกับผู้ซื้อบัตรชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์และผู้ซื้อแผ่นวีซีดี หรือ แผ่นดีวีดีด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตามผู้เขียนขอตั้งข้อสงสัยว่าในทางปฏิบัติการเข้มงวดตรวจบัตรประชาชนในการซื้อแผ่นวีซีดี ดีวีดี ไม่สามารถกระทำได้จริง แตกต่างจากการเข้ารับชมทางโรงภาพยนตร์ ทั้งๆ ที่มีการจัดเรตภาพยนตร์เป็นที่เรียบร้อยเหมือนกันทุกอย่าง บ่อยครั้งที่ผู้เขียนไปซื้อแผ่นภาพยนตร์ที่มีลิขสิทธิ์จากร้านค้าทั่วไป ไม่มีการขอตรวจบัตรประชาชนก่อนซื้อซึ่งผู้เขียนเข้าใจดีว่าคงเป็นเรื่องไร้สาระในมุมมองของผู้ขายที่ต้องทำเช่นนั้น ในทำนองที่ว่า “อะไรกันนักหนาแค่แผ่นภาพยนตร์แผ่นเดียว” แต่ในทางกลับกันเรื่องที่ไร้สาระนั้นกลับเป็นการเปิดโอกาสของเยาวชนในการเลือกรับเสพภาพยนตร์จากแผ่นภาพยนตร์เหล่านี้มากกว่า เพื่อหลีกเลี่ยงการเข้มงวดจากการตรวจสอบอายุการเข้าชมในโรงภาพยนตร์

ทั้งนี้ทั้งนั้นกรณีนี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง “Sex and Zen” Extreme Ecstasy ภาพยนตร์ในรูปแบบอีโรติก 3 มิติเรื่องแรกของโลก กำกับโดย คริสโตเฟอร์ ชัน แลป คีย์ ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมจีน The Carnal Prayer Mat เมื่อออกฉายในบ้านเราปี 2554 ได้รับการจัดเรตประเภท ฉ 20+ หมายความว่า เป็นภาพยนตร์ที่ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีดู (ยกเว้นผู้บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส) ถ้าเป็นเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีคงไม่มีสิทธิ์ได้ดูทางโรงภาพยนตร์อย่างแน่นอน แต่หากภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ออกจากโรงภาพยนตร์แล้ว ถูกบรรจุอยู่ในแผ่นไม่ว่าจะเป็นวีซีดี ดีวีดี พวกเขาสามารถเลือกซื้อรับชมได้ด้วยตนเองอย่างง่ายดาย

ปราศจากการตรวจเข้มงวดเหมือนกับการเข้ารับชมในโรงภาพยนตร์

แนวโน้มที่เกิดขึ้น.....

ความคาดหวังกับการแก้ปัญหา

ถึงตรงนี้ผู้เขียนไม่ได้มีเจตนาที่จะโจมตีหรือมีอคติกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์ไม่

ว่าจะเป็นฉบับเก่าหรือ ฉบับใหม่ เพียงแต่เห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์ดังกล่าว จึงมีความต้องการที่จะนำเสนอมุมมองของผู้เขียนเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น อีกทั้งผู้เขียนเข้าใจดีว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์ต้องการที่จะเห็นสังคมไทยพัฒนาไปอีกระดับหนึ่งให้เท่าเทียมกับประเทศอื่นๆ

อย่างไรก็ตามตลอดระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมากับการนำพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ฉบับใหม่มาใช้ในประเทศไทยพบว่ามีหลากหลายความคิดเห็นของผู้คนในสังคมไทยที่ให้มุมมองและข้อเสนอแนะการปรับเปลี่ยนในเนื้อหาของพระราชบัญญัติดังกล่าว อาจเป็นเพราะมีภาพยนตร์ไทยถึง 3 เรื่องที่ได้รับการจัดเรต (ห) ห้ามฉายภายในราชอาณาจักร ได้แก่ Insect in the Backyard ของธัญญาวารินทร์ สุขะพิสิษฐ์, Shakespeare Must Dies ของมานิต ศรีวานิชภูมิ และกรณีล่าสุดกับ ปิตุภูมิพรมแดนแห่งรัก ของยุทธเลิศ สิปปภาค ทำให้ผู้กำกับวงการภาพยนตร์ไทยต่างก็แสดงความคิดเห็นกันมากมาย อาทิ (เครือข่ายคนทำหนังร่วมล้ม”พ.ร.บ.ภาพยนตร์, 2556) อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล กล่าวว่า “อย่างแรกเลยต้องปฏิรูป อย่างที่ 2 ในระยะยาวคือควรล้ม อยากให้รัฐสนับสนุนการตั้งองค์กรอิสระขึ้นมาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่เป็นอิสระจากภาครัฐ หลายประเทศก็ทำอย่างนั้น มีแต่ประเทศด้อยพัฒนาที่ทำอย่างที่เราทำ”

ปรัชญา ปิ่นแก้ว กล่าวว่า “ปัญหาจากคนละมุมมอง รัฐยังอยากปกครองอยู่ เรามองว่าต้องมีประชาธิปไตย มีสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร ประชาชนต้องรู้จักตีความ ถ้าทำผิดกฎหมาย ก็ฟ้องได้อยู่แล้ว”

ธัญญาวารินทร์ สุขะพิสิษฐ์ นายกสมาคมผู้กำกับภาพยนตร์ไทยในขณะนั้น ซึ่งผลงานของเขาก็เป็นหนึ่งในสามเรื่องที่ได้รับการจัดเรต (ห) ระบุว่า “พระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับใหม่มีปัญหา คนไทยถ้าไม่มีอะไรเกี่ยวกับผลประโยชน์ตัวเองจริงๆ ก็จะไม่สนใจ วันนี้ต้องการให้ผู้คนเห็นค่าของหนังว่าไม่ใช่แค่วัสดุ แต่เป็นสื่อที่แสดงออกถึงความคิดเห็นของคนในชาติ ก็คือสื่อ ควรปฏิบัติกับภาพยนตร์เหมือนสื่อมวลชนทั่วไป”

ในขณะที่งานวิจัยของภาสวรรณ กรกชมาศ (2554) เรื่องการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ไทยภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551: ทิศนะจากผู้กำกับภาพยนตร์ไทยและผู้ปกครองในเขตภาคเหนือตอนล่าง ได้ข้อสรุปว่า

- 1.ไม่ควรนำภาพยนตร์ที่ได้รับการส่งเสริมเข้ามารวมอยู่ในการจัดเรต
- 2.ควรมีรูปแบบการจัดการเกี่ยวกับการเผยแพร่ภาพยนตร์ที่ได้รับการส่งเสริมอย่างชัดเจน แยกออกมาต่างหากจากการจัดเรต
- 3.ควรตัดเรตห้ามฉายภายในราชอาณาจักรออกไปแล้วนำกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญามาบูรณาการใช้แทน
- 4.ควรมีการใช้เรตตั้งอย่างเต็มรูปแบบ ด้วยการจำกัดอายุผู้ชมอย่างเข้มงวด หากอายุไม่ถึงตามเกณฑ์ก็ไม่มีสิทธิได้ชมภาพยนตร์เรื่องนั้นเว้นแต่ว่ามีผู้ปกครองเข้าชมด้วย
- 5.การจัดเรต ควรมีการจัดแบ่งเรต 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ทั่วไป สามารถชมได้ทุกวัย กลุ่มที่ 2 เหมาะสำหรับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และควรมีผู้ปกครองแนะนำ กลุ่มที่ 3 เหมาะสำหรับผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และกลุ่มที่ 4 เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

ท้ายนี้ไม่ว่าจะเป็นมุมมองของผู้กำกับ
ภาพยนตร์ไทย นักวิชาการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
พระราชบัญญัติภาพยนตร์ ผู้เขียนคิดว่าทางออกที่
ดีที่สุดในการแก้ปัญหาดังกล่าว อยู่ที่ “สามัญสำนึก
กับความจริงใจของทุก ๆ คน ในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ
ชอบทางสังคม” มากกว่าสิ่งใด

บรรณานุกรม

หนังสือ

- คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ (2541) “Anna and the king” กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช 2541
- ฉัตรประชา จินดาวงศ์ (2550) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจภาพยนตร์ละเมิดลิขสิทธิ์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” กรุงเทพฯ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ภาสวรรณ กรกขมาศ (2554) การเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ไทยภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์พ.ศ. 2551: ทศนะจากผู้กำกับภาพยนตร์ไทยและผู้ปกครองในเขตภาคเหนือตอนล่าง . พิษณุโลก , มหาวิทยาลัยนเรศวร
- มโนธรรม เทียบเทียบรัตน์ (2538) หนังสืออเมริกัน ประวัติศาสตร์และงานคลาสสิก : กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ หสน.ห้องภาพสุวรรณ
- อธิพิล ยินดี และชวรัตน์ เชิดชัย (2541) การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ในเอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารงานภาพยนตร์. นนทบุรี , มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช
- อธิพิล วรานุสุภากุล (2550) รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดแบ่งระดับอายุผู้ชมภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ , มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- อุบลรัตน์ สิริยุวศักดิ์ (2547) สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม กรุงเทพฯ , สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือพิมพ์

- กฤษดา เกิดดี “กรณีเรต “ส” ของตำนานสมเด็จพระนเรศวรฯ” (2554) , 15 เมษายน) ข่าวสด , น.20
เจีย ยอมหันแสงศตวรรษ (2551 , 1 เมษายน) ข่าวสด. น.19
- เจ็บบีบ ขนเดอะเมีย ลั่นไม่ดูแน่ หลวงน้อยบูเวอร์ (2548, 11 เมษายน). ข่าวสด น.10 ด้านหนังเดอะเมีย
ยูรุนแรงหลวง-น้อย ฆ่ากัน (2548, 10 เมษายน). ข่าวสด น.10
- เลื่อนฉายภาพยนตร์ สัมแบงค์ มือใหม่หัดขาย (2546, 9 กุมภาพันธ์). ข่าวสด น.34
- ทหากเตะโลกเตะลิง” (2549 , 19พฤษภาคม) ไทยรัฐ น.17
- ทหากเตะโลกเตะลิงงดฉาย เพื่อความสัมพันธ์อันดีของไทย-ลาว (2549, 20พฤษภาคม). ไทยรัฐ น.34
- ใหม่ ยัน นาคปรก สื่อศาสนาห้ามคนชั่วแตะ. (2551, 21 มีนาคม). ข่าวสด , น. 19
- อมรรัตน์ เทพกัมปนาท “พ.ร.บ.ภาพยนตร์ฯกับสาระที่เปลี่ยนไป” (2551, 30 มีนาคม) มติชน ,น.7

สื่อออนไลน์

- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2554) ย้อนอดีตภาพยนตร์ไทย 15 คำเดือน 11. สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557, จาก http://www.khaosod.co.th/view_news.php?newsid= TURObGJuUXdOekU0TURrMU5BPT0=§ioned =TURNeE1n PT0=&day=TWpBeE1TMHdPUzB4T0E9PQ==
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2553) บอร์ดชาติลงมติไม่ผ่านอุรธน์ สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557 <http://www.thaicinema.org/kits194insects3.php>

- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2555) ทำไมต้องแบนหนัง เซ็คสเปียร์ต้องตาย. สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557
<http://www.oknation.net/blog/nn1234/2012/04/06/entry-1>
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2552) โวยประจานเหยื่อสึนามิ โปรมตหนัง อุจาดศพเปลือยอืด. สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557, จาก<http://news.mthai.com/hot-news/17482.html> (2552)
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2546) เตรียมเปลี่ยนชื่อหนัง-เพิ่มฉากเอาใจคนพรหมพิราม สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557, จาก <http://library.psu.ac.th/rlocal/news/119.html>
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2556) แบนหนัง ปีตุภูมิ พรหมแดนแห่งรัก.สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557, จาก http://www.Prachachat.net/news_detail.php?newsid=1367175331
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2549) ครึ่งปีกว่าๆ “หนังไทย” อลเวง! ต่อต้าน-ประท้วงกันเป็นว่าเล่น. สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557 จากwww.siamout.com/index.php?topic=8955
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2549) เขมรสั่งแบน “ล่า-ทำ-ผี” หากินกับความสยอง สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557 จาก <http://entertain.teenee.com/thaistar/2519.html>
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2553) “Insects in the Backyard” โดนแบน สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557 จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1289450680&groupid=01&catid=08 “
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2547) เซ็นเซอร์ 4 ฉาก “ไอ้ฟัก” ตึกหวัด “ทำไมนมฝรั่งถึงเห็นได้” สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557 จาก http://www.movie.sanook.com/news/news_09886.php?page=450
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (ม.ป.ป) ระบบเรตติ้ง (Rating)” บทพิสูจน์วุฒิภาวะของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557 จาก <http://transform.in.th/2011/04/censor-and-rating/>
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2553) Insect in the backyard แบนหนังไทยชี้ขัดความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557 จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1289450680&groupid=01&catid=08
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2556) เครื่องข่ายคนทำหนังร่วมล้ม”พ.ร.บ.ภาพยนตร์. สืบค้นวันที่ 30 ตุลาคม 2557 จาก <http://m.news.thaipbs.or.th/content>